

ARTELE VIZUALE ÎN ACADEMIA ROMÂNĂ

Răzvan THEODORESCU

Expoziția aniversară Artiști plastici, membri ai Academiei Române a fost vernisată în ziua de 4 aprilie 2016, la Biblioteca Academiei Române, în Sala Theodor Pallady, în prezența Președintelui Academiei Române, acad. IonelValentin Vlad, a Prezidiului Academiei Române, a înalților oaspeți membri ai academiilor europene, a oficialităților statului român.

Expoziția a reunit aproape 100 de opere de o valoare artistică excepțională ale artei plastice românești din patrimoniul Academiei Române și din colecțiile Cabinetului de Stampe al Bibliotecii Academiei Române. Pe simeză au fost prezente creații ale pictorilor Ștefan Luchian, Theodor Pallady, Ioan Andreescu, Nicolae Grigorescu, Camil Ressu, Jean Alexandru Steriadi, Iosif Iser, Gheorghe Petrașcu, Lucian Grigorescu, Ștefan Popescu, Alexandru Ciucurencu, Corneliu Baba, Horia Damian, Ion Pacea, Ion Sălișteanu, Viorel Mărgineanu, Alin Gheorghiu, Sorin Dumitrescu, Mircea Dumitrescu, Eugen Mihăescu. Alături de acestea vor fi expuse sculpturi de Constantin Brâncuși, Ion Jalea, Dimitrie Paciurea, Corneliu Medrea, Boris Baraschi, Ion Irimescu, Vida Gheza, Boris Caragea, Ovidiu Maitec.

Toți artiștii plastici prezenți în expoziție, pictori, sculptori, graficieni, au fost sau sunt membri ai Academiei Române.

Trecere în revistă a etapelor pe care le-au străbătut artele în Academie realizată de acad. Răzvan Theodorescu

Devenite, în România, mai târziu decât limba, literatura și istoria, capitole conștientizate ca atare, ale culturii naționale, formele în spațiu de la arhitectură la pictură, de la sculptură la așa-numitele „arte minore” au primit drept de cetate, așijderea mai târziu în Academia Română a cărei primă secțiune la crearea sa, în 1879, se ocupa cu „diversele cestiuni literare, lingvistice și cu cestiunile de belle arte”. În precursora sa care a fost, la 1867, Societatea Academică Română intra, în 1870, ca membru titular, Alexandru Odobescu, profesor la Universitatea din București unde ținea cursuri de „arheologia artei” - „Kunstarchäologie” cum se numea disciplina în universitățile germane ce dădeau parțial, tonul în acest domeniu - , același Odobescu care între 1879 și 1881 a fost secretar general al

Academiei Române. Dar abia la două decenii de la crearea acesteia, intra în 1899 ca membru de onoare în înaltul for și primul artist care se întâmpla să fie și cel mai notoriu în epocă, pictorul Nicolae Grigorescu.

Aveau să treacă din nou decenii până ce alți creatori aveau să-i urmeze, epoca interbelică fiind mai curând, în acest domeniu al vizualizării, aplecată spre onorarea învățaților ce se ocupau cu studiul monumentelor istorice, de la inginerul Gheorghe Balș, membru titular în 1923 și vicepreședinte al Academiei între 1928 și 1931, la istoricul Virgil Drăghiceanu, membru corespondent în 1926, și la arhitectul profesor Nicolae Ghika Budești, membru de onoare în 1935. Un an mai târziu, în 1936, doi pictori pătrundeau pe urmele lui Grigorescu și la 37 de ani după acesta în Academie: Gheorghe Petrașcu ca membru titular și Ștefan Popescu ca membru corespondent.

În anul 1938, doi profesori de istoria artei de la Universitățile din București și Cernăuți deveneau „nemuritori”, anume Alexandru Tzigara Samurcaș și George Oprescu, amândoi ca membri corespondenți, cel din urmă – profesor al câtorva dintre noi – fiind titularizat după câțiva ani, într-un moment de mari și radicale prefaceri academice – și nu numai – în 1948. Din pricini de toată lumea știute, în acel an de reorganizare a Academiei, cu excесе de tristă amintire, s-a făcut totuși dreptate postumă unor mari artiști, alături de Eminescu, Caragiale, Creangă devenind membri post-mortem Ion Andreescu și Ștefan Luchian (și aș dori să adaug faptul că pentru artele vizuale nu au existat erori de cântărire valorică, precum în zona literaturii unde devenea academician după moarte... Theodor Neculuță, de pildă).

Tot în anul 1948, în Secția de limbă, literatură și arte, prezidată de Mihail Sadoveanu, devenea membru titular pictorul-profesor Jean Steriadi, iar membri corespondenți pictorul Lucian Grigorescu și colecționarul de renume Krikor Zambaccian, din nou valori consacrate, domeniul nostru necunoscând „rătăcirile” din câmpul literar și din cel istoric care, tot atunci, purtau numele de Alexandru Toma și Mihail Roller...

Au urmat două praguri cronologice de primiri în Academia Română corespunzând unor epoci scurte, dar consistente de liberalizare spirituală a socialismului național: anul 1955 când devenea membru titular Camil Ressu, rectorul Școlii superioare de arte din București, tot membru titular era și Iosif Iser, iar ca membri corespondenți tripleta de sculptori-profesori: Corneliu Medrea, Constantin Baraschi, Boris Caragea; apoi anul 1963, când era titularizat sculptorul Ion Jalea – membru corespondent din 1946 încă – și când erau făcuți membri corespondenți cei doi mari creatori de școală, pictorii Alexandru Ciucurencu și Corneliu Baba (acesta din urmă devenind titular în 1990); tot în 1963 era ales membru corespondent profesorul clujean Virgil Vătășianu, adevărat senior al cercetărilor de artă medievală, ce urma să fie titularizat în 1974, la ultimele alegeri propriu-zise, când sculptorul Gheza Vida devenea membru corespondent. Timp de un sfert de veac după aceea, nu au mai existat pătrunderi într-o Academie tot mai puțin sprijinită, tot mai anchilozată după o abuzivă alegere politică (1974), ce diminuea prestigiul și forța înaltului corp.

Preschimbările postdecembriste au pus în ordine și în această sferă a culturii, iar artele vizuale au primit de la bun început considerația meritată. În 1990 și 1991, Constantin

Brâncuși și Theodor Aman erau proclamați membri post-mortem ai Academiei, urmați în 2012 de Dimitrie Paciurea și Theodor Pallady. Devenea membru corespondent în 1990, titular în 1992, profesorul arhitect Grigore Ionescu, specialist în istoria arhitecturii românești; membru de onoare în 1992 sculptorul Ion Irimescu – profesor pe rând la Iași, Cluj și București; tot în 1992, sculptorul Ovidiu Maitec era membru corespondent – titularizat șapte ani mai târziu; pictorul Ion Pacea, membru de onoare în 1993. O reparație necesară se făcea unor artiști expatriați, aleși acum membri de onoare: sculptorul Ion Vlad în 1991, pictorul Horia Damian și graficianul Eugen Mihăescu în 1993. Aduag că acest ultim an avea să fie foarte rodnic pentru prezența artelor vizuale în Academie: deveneau membri corespondenți pictorul Ion Alin Gheorghiu – titular în 1999 - , criticii Dan Hăulică și Dan Grigorescu, ultimul fiind titularizat în 2004, istoricul de artă Marius Porumb – titular în 2009, arhitectul restaurator Ștefan Balș, membru de onoare, precum și membru corespondent, cel care vă vorbește, membru titular în 2000.

Mai către noi, în 2006, doi pictori-profesori deveneau membri corespondenți – Ion Sălișteanu și Sorin Dumitrescu – alături de un membru de onoare, pictorul Viorel Mărginean, iar anul trecut profesorul grafician Mircea Dumitrescu era ales membru corespondent. O ultimă evaluare a artelor vizuale în Academia Română se poate face și din perspectiva discursurilor de recepție în înaltul for. Ele încep, cronologic, cu unul de caracter etnografic al lui Simion Florea Marian în 1882 „Cromatică poporului român”, cu răspuns de la Bogdan Petriceicu Hașdeu, continuă cu cel al unui istoric al arhitecturii, Gheorghe Balș în 1925, despre „Începuturile arhitecturii bisericești în Moldova” și, după mai bine de un deceniu, cu cel al lui Gheorghe Petrașcu „O privire asupra evoluției picturii românești” în 1937, prilej cu care noul academician dăruia „pentru viitoarea galerie de artă din Palatul Academiei Române” - ea nu există nici astăzi, de fapt – tabloul său „Interior de atelier la țară”.

În vremea noastră, profesorul Dan Grigorescu și-a rostit discursul „Omagiul profesorului George Oprescu” în 2006, după ce eu însumi, cu o jumătate de deceniu înainte, folosisem din plin argumentul artelor plastice și al arhitecturii în discursul „Despre prima modernitate a românilor” (2001).

Pentru a încheia această succintă, dar necesară, poate, trecere în revistă a etapelor pe care le-au străbătut artele în Academie, doresc să amintesc că în Secția a XIII-a, cea de arte, arhitectură și audiovizual cum se numește după 1990, din cei 14 membri, jumătate aparțin sferei artelor vizuale propriu-zise – cu patru artiști și trei istorici și critici de artă, - iar dacă adăugăm și pe cei doi colegi arhitecți se poate conchide că zona noastră de preocupări nu este neglijabilă în 2016 în primul for cultural al țării, unde de mai bine de un secol profesorii și foștii elevi ai învățământului artistic românesc au împodobit această Aula Magna, care ne primește azi, când ne spunem recunoștința față de înaintași.

Răzvan THEODORESCU
Membru al Academiei Române